

Valokuvataiteen uusia virtauksia

Jane Vuorinen

Tutustuin syksyllä 2016 kahden merkittävän kansainvälisen valokuvataiteen tapahtuman tarjontaan. Tässä matkapäiväkirjassa jaan ajatuksiani ja vaikutelmia näistä kahdesta varsin erilaisesta tapahtumasta.

Unseen Photo Fair & Festival, Amsterdam 16.–25.9.2016

Unseen-valokuvafestivaali esittelee nimensä mukaisesti suurelta osin uutta ja ennen esitämätöntä valokuvataidetta. Jokavuotinen tapahtuma järjestettiin nyt viidennettä kertaa.

Unseen koostuu monesta eri osasta. Varsinainen tapahtuman ydin on pieni Westergasfabriekin kulttuurikeskus hieman etäällä Amsterdamin keskustasta (Unseen Photo Fair). Toinen näyttelyiden keskus oli tällä kertaa läheinen Spaarndammerbuurtin alue, jossa näytteillä oli erilaisia kuratoituja kokonaisuuksia (Unseen Photo Festival).

Spaarndammerbuurtin alueelle levittäytynyt Unseen Photo Festival järjestettiin varsinaisen tapahtuman Unseen Photo Fairin kyljessä nyt toista kertaa. Festivaalin aikajänne oli pidempi, kymmenen päivää, siinä missä varsinainen tapahtuma Westergasfabriekissa kesti kolme päivää ja toimi samalla festivaalin loppuhuipentumana. Näiden lisäksi eri puolilla Amsterdamia sijaitsevilla taidemuuseoissa ja gallerioissa oli tapahtuman aikana monenlaisia valokuvaan liittyviä näyttelyitä, jotka muodostivat vielä yhden lisäosan ohjelmaan.

Päätapahtuma Westergasfabriekin vanhassa kaasukellosa kokosi yhteen 53 galleriaa ympäri maailmaa. Ympyrän muotoinen kaasukello toimi näyttelytilana hyvin, näyttelleasettajien osiot pystyi kiertämään järjestelmällisesti, ja ympyrän keskeltä käsin oli myös helppo palata kiinnostavimpiin osiin.

Westergasfabriekin alueella sijaitsi myös toinen, hieman pienempi näyttelysali, valokuvakirjojen myyntinäyttely sekä erilaisia pienempiä projektitiloja. Myös luentoja ja paneelikeskusteluita, taiteilija- ja kuraattoritapaamisia oli yleisölle tarjolla.

Unseen Photo Festivalin päänäyttämö, Spaarndammerbuurtin alue, on jo itsessään

kiinnostava nähtävyys. Vanha työläiskaupunginosa on tunnettu Amsterdamin koulukunnan tiilivoittoisesta ja orgaanisia muotoja suosineesta arkkitehtuurista, joka sattumoisin vietti 100v.-juhlavuottaan 2016. Festivaalin päänäyttely oli sijoitettu Het Schip – museoon, joka on malliesimerkki tästä suuntauksesta.

Valokuvaaja ja elokuvaohjaaja Anton Corbijnin kuratoima *Touched – Craftsmanship in Contemporary Photography* vaikutti alkuun päänäyttelyksi pieneltä, sillä mukaan oli valittu töitä kahdeltatoista nykyaiteilijalta ja vain muutama teos kultakin. Teeman monipuolisuuden ansiosta se kuitenkin tarjosi paljon ajattelemisen aihetta. Käsityöläisyys ja hitaus valokuvalla ominaisina piirteinä saattavat vaikuttaa nykyisen digitaalisen kuvankäsittelyn helppouden ja nopeuden rinnalla ainakin osalle yleisöä erikoisilta. Näyttelyssä tuotiinkin hyvin esille valokuvalla ominaista materiaalista vetovoimaa, jonka filmille kuvaamaan tottuneet ja pimiöissä aikaansa

Seuraavan sivun kuvat:

Kuva 1. Unseen 2016 © Joyce Dekker 4.

Kuva 2. Unseen 2016 © Iris Duvekot 1.

Kuva 3. Unseen 2016 © Iris Duvekot 8.







**Kuva 4. Museum Het Schip 'Touched'
© Ernst van Deursen.**

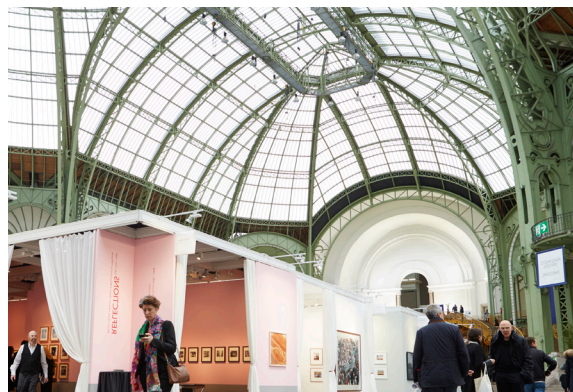
viettäneet mieltävät valokuvauksen ytimeksi, mutta joka nuoremmalle sukupolvelle saat- taakin olla ”uutta”.

Mikään historiallinen näyttely ei kuiten- kaan ollut kyseessä, päinvastoin esille ha- luttiin nostaa nimenomaan käsityöläisyyden teemoja nykypäivän valokuvauksessa. Mo- nissa teoksissa oli käytetty sekä analogisia että digitaalisia työkaluja, mikä ei aina näky- nyt lopputuloksessa. Tästä syystä moni teos avautuikin vasta lukiessa näyttelytekstiä, joka oli jätetty melko niukaksi. Teokset kyllä puhuivat puolestaan, mutta useista olisi mie- lillään lukenut enemmänkin.

Kotikutoisuus ja itse tekeminen nousi- vat tärkeiksi teemoiksi festivaalilla. Erityis-

huomiota saivat valokuva-zinet, pienellä budjetilla ja tee-se-itse -hengessä tehdyt lehtiset. Näitä oli esillä erillisenä näyttely- kokonaisuutena OBA-kulttuurikeskuksessa Spaarndammerbuurtin alueella, jossa pääsi myös osallistumaan zine-workshopiin. Lisäk- si gallerioiden joukossa Westergasfabriekin kaasukellosa zine-toimintaansa esitteli New Yorkissa pääosin toimiva 8-ball -yhteis- sö, jonka osastolla toimi zinejen vaihtopiste. Myös kirjojen myyntipisteillä esillä oli paljon zine-tyyppisiä kokeellisia julkaisuja perinteis- mien, kiiltäväpintaisten ja suurikokoisten valokuvakirjojen rinnalla.

Valtava tarjonnan runsaus teki vaikeak- si valita, mitkä näyttelyt pitäisi ainakin ehtiä näkemään tapahtuman aikana, eivätkä festi- vaaliohjelman suppeat kuvaukset tässä pal- jon auttaneet. Kohteet olivat melko kaukana



toisistaan, ja jonkinlaisista esivalinnoista tai vaikkapa kuraattoreiden omista tärpeistä oli- si ollut hyötyä.

Parhaiksi kokonaisuuksiksi sekavasta vyyhdestä nousivat omasta mielestäni lo- pulta näyttelyt, jotka eivät varsinaisesti edes olleet osa Unseenin ydinohjelmaa, vaan yhteistyökumppaneina toimineiden museoi- den järjestämiä: Eye Filmmuseumin filmiä taiteen materiaalina pohtinut *Celluloid* sekä FOAM:in (Fotomuseum Amsterdam) näyt- telyistä Melanie Bonajon psykedeelinen vi- deotrilogia-installaatio *Night Soil*, Olya Olei- nicin kulutuskulttuuria ja sen aitoutta pohtinut *Made of China* sekä albanialaisen Marubin valokuvastudion tuotantoa 1800-luvun lo- pusta ja 1900-luvun alusta esitellyt *Dynasty Marubi*.

Jättimäiseksi paisuneen ohjelman hyvä kääntöpuoli oli se, että toisaalta tapahtumas- ta varmasti löytyi jokaiselle jotakin. Yksittäi- set näyttelyt olivat hyviä ja mukaan päässei- den gallerioiden taso korkea.

Kuva 5. Paris Photo 2016 © Jeremie Bouillon



Paris Photo, Pariisi 10. – 13.11.2016

Perinteikäs Paris Photo järjestettiin jo 20:ttä kertaa Grand Palais'ssa Pariisissa. Esillä oli 153 galleriaa ja kävijöitä koko tapahtuman aikana 62 000.

Kuten Unseenissa, myös Paris Photossa tärkeän osan tapahtumaa muodosti kirjojen myyntinäyttely, mikä kertoo valokuvakirjojen viimeaikaisesta arvostuksen noususta valokuvien esittelyn kanavana perinteisten näyttelyiden rinnalla. Lisäksi Paris Photossa jaettiin Aperture Foundationin valokuvakirjapalkinto, ja kilpailuun osaa ottaneita valokuvakirjoja pääsi selailemaan erillisessä näyttelytilassa.

Hankintoja ajatellen Paris Photo on tärkeä kohde paitsi yksityisille taiteenkerääjille, myös esimerkiksi museoille. Museoita oli myös näytteilleasettajien joukossa. Centre Pompidoun valokuvakokoelman hankintoja kymmenen viime vuoden ajalta esiteltiin erillisessä näyttelyssä *Pencil of Culture*, joka nimellään viittasi valokuvan historian klassikkoteokseen, Henry Fox Talbotin *Pencil of Natureen* vuodelta 1844. Tällä viittauksella haluttiin tuoda esille valokuvan kehitystä meitä ympäröivän fyysisen todellisuuden tallentajasta kulttuuristen ilmiöiden sekä sosiaalis-



Kuva 6. Paris Photo 2016 © Jeremie Bouillon.



Kuva 7 (alla). Paris Photo 2016 © Jeremie Bouillon



töiden, installaatioiden ja muiden valtavirrasta poikkeavien teosten esittelyyn.

Valtaosa teoksista Paris Photossa oli kuten aina suuria ja näyttäviä, minkä vuoksi kaikki pienemmän mittakaavan teokset nousivatkin positiivisesti esille. Kuten Unseenissa, myös Paris Photossa vahvana teemana näkyi kiinnostus käsin tekemiseen ja veistoksellisuuteen. Paljon oli esillä teoksia, jotka venyttivät perinteisiä käsityksiä valokuvan materiaalisista reunaehdoista. Oli valokuvapaperista tehtyjä veistoksia, valokuvaa ja tekstiiliä yhdistäviä teoksia sekä erilaisia vedostusmateriaalikokeiluja.

Paris Photoa ei turhaan pidetä tärkeimpänä eurooppalaisena valokuva-alan tapahtumana. Mukana olleiden gallerioiden tarjonta oli huipputasoa, ohjelman muut osat olivat huolella valittuja ja loppuun asti mietittyjä. Eri näyttelykokonaisuudet täydensivät toisiaan ja kaikki käytännön järjestelyt toimivat hyvin suurista kävijämääristä huolimatta.

Lopuksi

Siinä missä Unseen vielä etsii itseään, on Paris Photo paikkansa vakiinnuttanut. Unseen on kokeellisuudessaan Paris Photoa ketterämpi ja nopeammin uudistuva, joskaan

Paris Photolla ei ole samanlaisia paineita vuosittaiseen uudistumiseen kuin pienemmillä tapahtumilla.

Yhteisiä teemoja tapahtumissa olivat käsin tekeminen ja materiaalikeskeisyys. Myös kiinnostus japanilaiseen valokuvaan ja sen historiaan erottui yhtenä erikoisteemana: Unseenissa esiteltiin japanilaista nykytaidevalokuvaa *Lumix meets Beyond 2020* -näyttelykokonaisuudessa Josilda da Conceição -galleriassa, ja Paris Photossa keskusteltiin kultin asemaan nousseen Provoke-valokuvalehden historiallisesta kontekstista taiteen ja politiikan leikkauspisteessä sekä lehden merkityksestä performatiivisten taiteiden esiinnousuun Japanissa 1960-luvulla.

Molemmissa tapahtumissa erikoishuomiot annettiin myös valokuville keräilykohteena. Valokuvateosten ostamiseen ja kokoelman kartuttamiseen opastettiin, Unseenissa varsin leikkimielisellä otteella: festivaalilta sai mukaansa kustomoidun Unseen-vasaran ”after you’ve nailed buying your first artwork”.

Suomalaisia gallerioita ei Unseenissa ollut mukana, joskin suomalaisten taiteilijoiden teoksia oli kyllä esillä gallerioiden osastoilla ja erityisesti suomalaiset naistaiteilijat olivat hyvin edustettuina. Paris Photossa suoma-

laista eturivin valokuvataidetta esitteli nykyisin Berliinissä toimiva Taik Persons -galleria.

Sekä Unseen että Paris Photo järjestetään myös vuonna 2017.

FM Jane Vuorinen valmistelee väitöskirjaa valokuvan ja materiaalisuuden välisestä suhteista nykytaiteessa Turun yliopiston taidehistorian oppiaineessa.

